

Utskottsbetänkande i anledning af förslag om anordnande af en tuberkulospoliklinik samt inrättande af ett sjukhus för lungotister.

Uti skrifvelse till Stadsfullmäktige af den 20 april 1903 *) har Helsingvårdsnämnden, som till behandling förehåft frågan om de åtgärder, hvilka af staden borde vidtagas för motarbetande af den särskildt bland de fattigare folkklasserna härjande tuberkulosen, i sådant afseende hos Fullmäktige gjort framställning dels om beviljande af ett årligt anslag af 5,000 mk för upprätthållande af en tuberkulospoliklinik för bispringande, enligt förebild af de i Frankrike anordnade s. k. „dispensaires antituberculeux“, af sådana i tuberkulos insjuknade personer, för hvilka tillfrisknande utsigt kunde finnas, dels om inrättande för vården af obotliga lungotister på ett senare sjukdomsstadium af ett för c:a 45 patienter beräknadt sjukhus antingen å den till stadens disposition numera stående f. d. Karamzinska villan å Hagasund eller hällre å Gumtäckta gård, hvarest karaktärsbyggnaden jemte ett tvåvånings stenhus kunde för ändamålet förhyras för 4,500 mk per år, samt om beviljande af anslag till belopp af 10,000 mk för reparation och inredning af sagda sjukhus, af 26,000 mk för dess första uppsättning samt af 38,000 mk till årligt underhåll af detsamma.

I anledning af denna framställning hafva Stadsfullmäktige vid sammanträde den 26 sistlidne maj uppdragit åt undertecknade att till Fullmäktige inkomma med utlåtande i ärendet.

Utskottet delar i allo Helsingvårdsnämndens åsigt såväl beträffande nödvändigheten af att från kommunens sida åtgärder snarast möjligt vidtagas för bekämpande af tuberkulosen som ock deri att dessa åtgärder främst böra bestå i de af Nämnden föreslagna, eller anordnandet af en tuberkulospoliklinik i samma syfte som de s. k. „dispensaires antituberculeux“ samt inrättandet af ett sjukhus för fattiga tuberkulosister, hvilka icke utan fara för sin omgifning kunna vårdas i sina hem.

*) Tr. handl. N:o 23 för 1903.

Hvad angår organisationen af den ifrågasatte tuberkulospolikliniken har utskottet icke haft något att anmärka emot Helsovårdsnämndens förslag i detta afseende, om hvilket utskottet fördenskull får till alla delar förena sig.

Beträffande deremot sättet för åstadkommande af ett sjukhus för lungso-tister samt placeringen af detsamma har utskottet funnit flera vägande skäl tala mot den af Nämnden föreslagna lösningen af denna fråga.

I sådant afseende må främst framhållas olämpligheten och dyrheten af att för ett sjukhus beräknadt för endast 45 patienter anordna en särskild ekonomi samt skild läkarepersonal, bestående af öfver- och underläkare. Då tanken på sjukhusets förläggande å villan Hagasund torde, såsom Helsovårdsnämnden äfven förutsatt, böra öfvergifvas, vill utskottet icke vidare uppehålla sig vid förslaget i denna del; men anser sig utskottet mot den af Nämnden förordade placeringen af sjukhuset å Gumtäcktböra anmärka: att hyresanspråket för de tvenne för ändamålet behöfliga byggnaderna är alltför drygt tilltaget; att remonteringen af dessa byggnader ställer sig öfverhöfvan dyr; att det, i betraktande af att arren-detiden för Gumtäcktgård utgår redan år 1908, icke synes lämpligt att för en provisorisk anläggning af detta slag disponera den förnämsta delen af gårdens område, innan en plan för användning af området i dess helhet blifvit uppgjord; samt att platsens aflägsenhet från staden och öfriga kommunala sjukinrättningar i hvarje fall komme att utgöra en svår olägenhet för den fattiga befolkningen.

Vid sådant förhållande har utskottet öfvervägt möjligheten att få till stånd en lungsotsasyl i samband med stadens andra sjukvårdsinrättningar.

På Maria sjukhusets område kan för närvarande icke uppföras ett tuberkulossjukhus med mindre än att epidemisjukhuset förläggas till annan plats. Deremot blefve det, för den händelse i framtiden ett nytt epidemisjukhus skulle uppföras, möjligt att då, med delvis begagnande af de nu till epidemisjukhus använda paviljongerna, åstadkomma ett ändamålsenligt och tillräckligt tuberkulossjukhus derstädes, och denna utveckling af frågan måste för framtiden hållas i sigte. Men för tillgodoseende af det närvarande och mest trängande behovet tyckes det utskottet icke förefinnas någon annan möjlighet till ändamålsenlig lösning af frågan än att förlägga tuberkulosasylen i sammanhang med stadens sjukinrättningar å arbets- och fattiggården, med hvilka ett sjukhus eller en asyl af ifrågavarande slag i hvarje händelse synes närmast böra sammanföras, afsedd som den är för den fattigaste och fattigvårdens omsorg mest behöfvande delen af befolkningen.

Den på fattiggårdens område belägna för tuberkelsjuka uppförda paviljongen, hvilken provisoriskt tagits i anspråk för vården af sinnessjuka, måste enligt utskottets mening snarast möjligt återbördas för det dermed ursprungligen afsedda ändamålet. Behovet af en tuberkulospaviljong i sammanhang med kommunens fattigsjukhus framhölls af Fattigvårdsstyrelsen uti skrifvelse till

Stadsfullmäktige af den 18 februari 1901 *), hvori anföres att då „i de å arbets- och fattiggården befintliga sjukhusbyggnaderna icke finnes utrymme för inrättande af en afdelning för tuberkelsjuka, synes uppförandet af en särskild tuberkulospaviljong oafvisligen vara af behovet påkalladt“. Fattigvårdsstyrelsen föreslog för sin del att denna paviljong skulle uppföras i samband med ett nytt kommunalt sinnessjukhus å någon plats utanför staden. Det Stadsfullmäktiges utskott, som med Fattigvårdsstyrelsens dåvarande ordförande Lagmannen T. J. Boisman såsom ordförande behandlade detta ärende, föreslog dock uti sitt i saken afgifna betänkande, att frågan om uppförande af ett nytt sinnessjukhus finge för närvarande förfalla, men att å det område som tillhör arbets- och fattiggården skulle för vården af sådana obotliga lungotspatienter som falla fattigvården till last uppföras en sjukpaviljong, afsedd för 36 patienter, för en beräknad kostnad af 30,000 mk. Utskottet yttrar i sagda betänkande bl. a.:

„En särskild, endast för lungotspatienter afsedd sjukpaviljong synes därför, äfven enligt utskottets åsigt, böra uppföras. Efter hvad Fattigvårdsstyrelsen anmält, kan nämligen icke någon af de redan å fattiggårdsområdet befintliga byggnaderna helt och hållet eller delvis apteras till sjukhus för tuberkulösa, och har utskottet öfvertygat sig om riktigheten af denna anmälan.

Då förslaget att på ort utom staden uppföra ett sjukhus för kommunens sinnessjuka, såsom ofvan redan framhållits, lärer böra förfalla, samt Maria sjukhus område måste reserveras för utvidgning af sjukhuset enligt tidigare redan uppgjord plan, och då tillräckligt utrymme finnes på fattiggårdens område, synes den nya sjukpaviljongen lämpligast förläggas dit. Derigenom besparades kostnader för särskild ledning af inrättningen och för särskilda ekonomiebyggnader.“

Dessa förslag blefvo äfven af Stadsfullmäktige godkända. Men sedan omförmälda paviljong i öfverensstämmelse härmed blifvit uppförd, föreslog Fattigvårdsstyrelsen uti ny skrifvelse till Stadsfullmäktige af den 1 september 1902 **), under framhållande af de stora svårigheter som yppats för fullgörande af den Fattigvårdsstyrelsen åliggande vården af sinnessjuka med det utrymme för dylika sjuka hvaröfver Fattigvårdsstyrelsen förfogade, „att den nyss färdigblifna och afsynade paviljongen för tuberkulosister finge provisoriskt användas såsom sjukhus för lugnare dårar“. Fattigvårdsstyrelsen påpekar emellertid jemväl nu det stora behovet af en paviljong för tuberkulosister, yttrande bl. a.: „Då sålunda uppförandet af paviljongen för isolering af tuberkelsjuka å fattiggården afsett ett humanitært syfte, hvilket icke för lång tid kan undanskjutas, måste förslaget, att till en början använda den nya paviljongen till sjukhus för lugnare dårar, anses såsom en provisorisk nödfallsåtgärd för kortaste möjliga tid“. Genom beslut af den 14 oktober 1902 godkände Stadsfullmäktige den sålunda föreslagna åtgärden, med ytterligare betonande af dess provisoriska karaktär.

*) Tr. handl. N:o 31 för 1901.

**) Tr. handl. N:o 35 för 1902.

Sedan nyss beskrifna anordning vidtogs hafva kommunens dårvårdsförhållanden delvis inträdt i ett nytt skede genom den i allt större utsträckning och med framgång försiggående utackorderingen på landsbygden af härför egnade sinnessjuka. Visserligen är behovet af platser på fattiggårdens sinnessjukhus fortfarande stort och en utvidgning af detta sjukhus genom tillbyggnad af det för densamma använda stenhuset eller genom uppförande af en särskild för detta ändamål afsedd paviljong kan icke länge uppskjutas. Ett i sådant syfte uppgjort förslag är som bäst föremål för behandling i Helsovårdsnämnden och torde i den närmaste framtiden komma att till Stadsfullmäktige inlämnas. Men såsom läkaren vid arbets- och fattiggården, Doktor J. Hagelstam, uti här bilagda utskottet tillhandakomna skrifvelse upplyser, har uti den för 36 patienter afsedda tuberkulospaviljongen icke någonsin på en gång vårdats flere än 18 sinnessjuka och genom vidare utackordering af en del patienter samt lämpliga provisoriska åtgärder inom sinnessjukhuset skulle det, om också med någon svårighet, låta göra sig att, till dess ofvanantydde utvidgning af sjukhuset komme till stånd, bereda plats för de sinnessjuka samt upplåta paviljongen för det med densamma afsedda ändamålet.

Härigenom skulle det närmaste och mest trängande behovet af sjukplatser för tuberkulosister för jämförelsevis ringa kostnad blifva fylldt. Framdeles kunde dels den nuvarande paviljongen tillbyggas med en mindre flygel, hvarigenom sjukplatsernas antal skulle ökas med ett tiotal, dels äfven en ny paviljong i samma enkla och billiga stil på fattiggårdens område uppföras.

Utskottet har icke förbisett de svårigheter som göra sig gällande vid förening af sjukinrättningar under samma ledning med arbets- och fattiggården. Men dessa samma svårigheter förefinnas redan nu, då ju antalet sjukplatser vid fattiggårdens sjukinrättningar uppgår till betydligt öfver 200, och de äro enligt utskottets förmenande icke af den art att de ej genom ett förstående samarbete mellan läkare och fattigvårdsförvaltning kunna öfvervinnas. Utskottet har dessutom tänkt sig att den naturliga utvecklingen af förhållandena skall leda derhän att det område, som i den godkända stadsplanen för Tölö stadsdel reserverats för arbets- och fattiggården jämte dess sjukvårdsanstalter och arbetsinrättningen, efterhand skulle tagas i anspråk uteslutande för dessa sjukinrättningar, hvilka nu redan disponera öfver de största och dyrbaraste husen derstädes, samt att arbets- och fattiggården förlades någonstädes på landet, exempelvis på Gumtäckts område, hvilket ju för denna inrättning från flere synpunkter vore lämpligt.

Utskottet, som låtit å stadens Byggnadskontor uppgöra kostnadsförslag för beklädande af tuberkulospaviljongens inre väggar med tyg samt oljemålning af denna beklädnad jemte paviljongens dörrar, fönster och plåtugnar, slutande å 3,400 mk, har icke kunnat beräkna de kostnader, som derutöfver skulle erfordras för utrustningen af paviljongen för mottagande af 36 patienter derstädes, och ej heller den årliga underhållskostnaden. Att dessa kostnader dock skulle blifva

betydligt mindre än dem Helsovårdsnämnden beräknat för uppsättningen och underhållet af en ny sjukinrättning på Gumtäckt, är klart. För den händelse Stadsfullmäktige godkänna utskottets nu framställda förslag, torde Fattigvårdsstyrelsen böra anmodas att i samråd med läkaren vid arbets- och fattiggården verkställa en beräkning af de anslagsbelopp som för ändamålet borde i budgeten upptagas.

På grund af hvad sålunda anförts får utskottet vördsamt hemställa, att Stadsfullmäktige måtte besluta:

att i samband med Maria sjukhus skall från nästkommande års början anordnas en tuberkulopoliklinik;

att för upprätthållandet af sagda poliklinik anslå ett belopp af 5,000 mk per år;

att åtgärder omedelbart böra vidtagas derom, att den för tuberkelsjuka uppförda paviljong å stadens fattiggård, hvilken provisoriskt upplåtits för vård af sinnessjuka, snarast möjligt varder för sitt ursprungliga ändamål använd; samt

att uppdraga åt Fattigvårdsstyrelsen att i samråd med läkaren vid arbets- och fattiggården till Stadsfullmäktige inkomma med förslag rörande de anslagsbelopp som för paviljongens iordningställande och underhåll borde i nästa års budget upptagas.

Helsingfors, i november 1903.

J. W. Runeberg.

E. Öhman.

August Ramsay.

Gustaf Nyström.

Hj. von Bonsdorff.

Frånv. vid justeringen.

Till Herr Professor J. W. Runeberg.

Med anledning af en till mig stäld förfrågan huruvida i händelse af en ifrågasatt disposition af den invid stadens fattiggård uppförda tuberkulospaviljongen för dess ursprungliga ändamål, möjlighet förefunnes att på annat sätt bereda plats för de i nämnda paviljong tillsvidare internerade sinnessjuka, får jag meddela att en sådan möjlighet visserligen för närvarande förefinnes, i det att i själfva sinnessjukanstalten jämte den äldre barackasylen för tillfället 11 platser äro lediga, hvarjämte i den förstnämnda utan större olägenhet ytterligare 8 platser kunna inrättas för lugna kvinliga patienter.

Likväl anser jag mig böra uttryckligt framhålla nödvändigheten af att samtidigt med tuberkulospaviljongens utrymmande anstalter omedelbart vidtagas för beredandet af ökad utrymme för de sinnessjuka, och skall jag i hvarje händelse i de närmaste dagarna inlämna ett utlåtande beträffande denna fråga till Hälsovårdsnämnden.

Det provisoriska tillståndet med tuberkulospaviljongen såsom asyl för sinnessjuka, hvartill den ingalunda lämpar sig, bör väl i ingen händelse få länge fortfara, isynnerhet som bristen på platser inom sinnessjukanstalten likväl icke därigenom i synnerligt hög grad kompenseras. Det är nämligen uteslutande lugna sinnessjuka kvinnor, som kunna i tuberkulospaviljongen härbergas, och de rum i själfva anstalten, som äro för sådana patienter afsedda, kunna dock svårligen användas för oroliga eller annars svårare skötta fall.

Det högsta antalet patienter, som under året på en gång varit intagna i tuberkulospaviljongen, med dess 36 sängplatser, har icke öfverstigit 18. För närvarande vårdas där 17 patienter, af hvilka 4 äro af mig föreslagna till utackordering på landet. Den kategori af patienter, som utan största olägenhet kunna vårdas i en sådan provisorisk asyl, är i allmänhet icke så talrik, att densamma med den kunde ens närmelsevis fyllas, och asylens användande för ett sådant ändamål förefaller därför äfven som ett bra nog stort slöseri med utrymme, som på ett vida ändamålsenligare sätt kunde utnyttjas.

Helsingfors, den 5 november 1903.

Högaktningsfullt

Jarl Hagelstam.